

I.období (1868 – 1873)

„Po více než 200 letém spánku, v němž uvržen byl národ náš bitvou bělohorskou, procítá on díky několika mužům, buditelům to národa českého. A tu ke jménům Jungmann, Dobrovský, Palacký, Karel Havlíček Borovský důstojně se řadí zakladatelé organizace sokolské, bratři Fügner a Tyrš. První jednota založena v Praze 1862 a ještě v tomto roce 9 v jiných městech a v letech následujících postupně další a v roce 1868 dokonce 11 jednot, mezi nimiž se nalézá i jednota v Lysé nad Labem. Úředníci tehdejší lyské pojišťovny prince Benjamina z Rohanů přičinili se o založení jednoty v našem městě. Lysá nalézala se tehdy v rozkvětu, stávala se střediskem dílného okolí. Byl zde vzájemně pojišťovací ústav, akciový bankovní závod, občanská záložna a počala se stavět dráha. Členů získala jednota 47, cvičilo se na hrazdě, bradlech a koni v hostinci U města Prahy. Výbor skládal se z br. Matěje Hanuše – účetního jako starosty, Václava Bergera – obchodníka místostarosty, Antonína Vodky – mydláře a voskáře jako náčelníka a praporečnicka Karla Pošvy.“

Z příspěvků příznivců byl zakoupen krásný prapor z těžkého hedvábí národních barev – na červené straně byl vyší český lev, na bílé sokol s rozpjatými křídly. Do žerdi praporu bylo zatlučeno 72 hřebů. Byl odevzdán prvnímu praporečnickovi br. Karlu Pošvovi. Jak tehdy bylo zvykem, byl vysvěcen 2. června 1872 na náměstí u farního kostela /později zbouraného po polní mši sloužené tehdejším děkanem p. Vojtěchem Podobským. Slavnost byla to tehdy veliká. Při slavnosti účinkovala i slavní kolínská Sokolská kmochova kapela, která měla právě při této příležitosti první své vystoupení mimo Kolín. Sjela se řada sokolských jednot a se Sokolem pražským i sám Dr. Miroslav Tyrš. Celkem se zúčastnilo 609 členů cizích spolků s 27 prapory.

Slavnostním řečníkem při tomto aktu byl starosta Sokola a pozdější primátor měst pražských Dr. Tomáš Černý, matkou praporu byla kněžna Št. Rohanová, kmotrami pí. K. Tangová, E. Hanušová a C. Volmanová.

V archivu Sokola pražského se dočteme, že v zasedání výboru 3. května 1872 bylo hlášeno, že Sokol Lysá nad Labem zve ke svěcení praporu na den 2. června a usneseno „záležitost poukázat komitétu pro výlety“.

V protokole o zasedání pražského výboru ze dne 23. května je pak uvedeno: „Dle návrhu br. Tyrše usneseno, byl výlet do Lysé /2.června/ dál se tím způsobem, aby se v podvečer vyšlo v 7 hodin z Prahy, přenocovalo v Brandýse, z Lysé pak se šlo na dráhu do Českého Brodu“.

Nikdo ze členů slibně se rozvíjející jednoty netušil, že se po pětileté činnosti schyluje k hlubokému útlumu.

„Dne 5. srpna 1973 vznikl v Lysé oheň, který zachvátil 51 stavení v Tržišti a podzámčí nazvaném Hradčany s plnými po žních stodolami a stájemi. Též pět životů lidských padlo mu za obět'. Bída byla nesmírná a zlé časy přišly i na jednotu sokolskou. Občanstvo, ztrativší pohromou touto mnoho set tisíc zlatých, zanedbávalo samozřejmě veškerý společenský život. Přeložením ústavu pojišťovacího do Prahy, pádem banky a cukrovaru nastal odchod sil nutných pro život jednoty ... tehdejší starosta br. Hanuš odešel a zvolen br. Jan Straka ... majetek jednoty rozprodán, nádherný prapor přešel koupí v majetek jednoty vršovické, stuhy přešly do místního divadelního spolku Tyl“.